

ORUÇ REİS'İN ÖLÜMÜ

Oruç Reis, Türkiye'den gelerek Cezayir'de kendi hesabına devlet kuran bir denizciydi. Büyük bir teşebbüs dehasıyla birkaç yıl içinde bütün Cezayir'i ele geçirmiş, bir avuç Anadolu levendle büyük bir ülkeye hâkim olmuştu. Cezâyir kıyıları, devrin en kuvvetli Hıristiyan devletinin, İspanya'nın hâkimiyeti altındaydı. İspanyollar, yerli Araplara kan kusturuyorlardı. Onun için Araplar, Türkleri bir kurtarıcı olarak karşıladılar. Fakat birtakım menfaatler dolayısıyla, İspanyolları tutan yerliler de vardı.

Oruç Reis, Fas sınırları yakınlarında Tlemsen'i de aldı. İspanyollar, Kuzey Afrika'nın bu büyük şehrini Türklerden almak için Oruç Reis'in üzerine yürüdüler. Don Martin'in kumanda ettiği düşman ordusu 11.500 İspanyol ve 35.000 Arap'tan meydana gelmişti. İspanyol piyadesi, tüfekte silâhlıydı. Topçu birlikleri de vardı. Oruç'un kuvvetleri çok azdı. Emrindeki Arap gönüllerine de güvenemiyordu. Böyle olduğu halde, Tlemsen'i savunmaya karar verdi.

Tlemsen şehrini sokak sokak müdafaa eden Türkler, düşmanın sayı çokluğu karşısında şehrin kalesine çekildiler. Arap gönüllüleri, kısım kısım kaçarak Türkleri yalnız bıraktılar. Türk levendleri, ağır zayıflamıştı. Aylar süren vuruşmalardan sonra Oruç Reis'in yalnız 500 levendi kaldı. Türk denizcisi, bu kuvvetle düşmanı püskürtemeyeceğini biliyordu. Fakat bazı ümitleri vardı. Cezayir şehrindeki kardeşi Hızır Hayreddin Reis'ten ve Fas Sultanından yardım bekliyordu. Gerçekte Fas Sultanı'nın yardıma niyeti olduğu bile şüpheliydi. Hızır Reis, istikbalin Barbaros Hayreddin Paşa'sı da çok müşkül şartlar içindeydi ve bütün gayretlerine rağmen Tlemsen gibi çok uzak bir mesafeye erişip ağabeyine yardıma geleceği zayıf bir ihtimaldi. İspanyol bombardımanından yılan ve millî bir duygu taşımayan Tlemsenliler, Şeker Bayramı günü, bayram namazından sonra Türk levendlerine saldırıp haylisini öldürdüler. Şaşırıp ve böylece bir şey beklemeyen Türkler, zorlukla ayaklanmayı bastırdılar. Fakat her an yeni bir ihanet bekleyen Oruç, kaleyi daha fazla tutamayacağını anladı. Kuşatmayı yarıp dışarıya çıkmaktan başka çare kalmamıştı. Bir gün elbette Tlemsen'e dönerdi.

İspanyollar, devamlı takviye alıyorlardı. Afrika'daki en büyük İspanyol kumandanı olan Oran genel valisi Gomares Markisi de Tlemsen'e gelip savaşın idaresini eline aldı. Oruç Reis, bir huruç hareketi yaptı. Ansızın kaleden çıktı. Neye uğradığını şaşırıp düşman, 700 Ölü ve 100 esir verdi. Fakat muhasara, 6. ayını tamamlamak üzereydi. Oruç Reis'in yalnız 40 levendi kalmıştı. Gerisi şehid olmuştu. Yiyecek ve cephane tükenmişti.

Bir gece sabaha karşı 40 yiğit, İspanyolların ağır uykulu bir gaflet ânında kuşatma hatlarını yarıp. Bu, çok büyük bir başarıydı. İspanyollar, 2 saatlik bir gecikmeyle Türkleri takibe başladılar.

Takip müfrezesinin başında Garsia dö Tineo adında bir İspanyol asilzadesi bulunuyordu. Gomares Markisi'nden, Oruç'u canlı, mümkün olmazsa ölü olarak getiremediği takdirde geri dönmemesi emrini almıştı. Benî Amir oymağına mensup Araplar da, 40 bedbaht Türk'ün üzerlerindeki yağmalamak gayesiyle, İspanyolların peşine takıldılar. Oruç Reis, levendlerine üzerlerinde silâhtan başka ne varsa çıkarıp atmalarını emretti, öyle yapıldı. Bedevi Araplar, bunları yağmalamak için epey vakit geçirip geride kaldılar. Fakat İspanyol kumandanı, buna aldanmadı. Oruç bir defa daha ellerinden kurtulursa, ne yapıp yapıp kayıplarını geri alacağını biliyordu.

Nihayet Rio Salado ırmağına varıldı. Hepsi ağır yaralı, aç, uykusuz ve perişan denecek derecede yorgun olan levendlerin takriben yarısı, 20 kadarı ırmağı geçti. Bunlara kurtulmuş gözüyle bakılabılırdi. Ancak gerideki levendler, Garsia dö Tineo'nun 45 atlısı tarafından yakalandı. Bunlar: "Baba, bizi bırakma!" diyerek, karşı yakaya geçmiş olan Oruç Reis'ten imdad dilediler. Bu feryat, büyük fatih denizcinin mahvına sebep oldu. Kim olursa olsun, kaçır ve sonradan yoldaşlarının öcünü almak için hazırlıklı olarak düşmanın karşısına çıkardı. Fakat levendlerine karşı gerçek bir baba ruhu taşıyan Oruç Reis, bunu yapamadı. Irmağı gerisin geriye geçmek emrini verdi. Bu emrin ne demek olduğu malûmdu. Buna rağmen hiç bir levendin aklından itiraz etmek geçmedi.

Oruç Reis, 20 levendiyle geri döndüğü zaman, İspanyolların eline düşen diğer 20 levendin zaten çoğu şehid olmuştu. Levendlerin, kılıçlarını kaldıracak güçleri kalmamıştı. Müthiş kan kaybetmiş ve günlerce bir şey yememişlerdi. Sonbahar olmasına rağmen, korkunç bir Afrika güneşi başlarının üzerine ateş yağdırıyordu. Oruç, son levendinin de şehit düştüğünü yaşlı gözlerle seyretti. Fakat teslim olmadı. Bizzat Don Garsia'nın fırlattığı bir mızrakla göğsünden ağır şekilde yaralandı. Yaralandığını bile farketmedi. Eskisi gibi, tek koluyla döğüşmeye devam etti. Nihayet Don Garsia, büyük denizcinin kalbine kılıcını soktu. Oruç Reis, derin bir nefes aldı. Kendinden önce gaza ve cihad yolunda, Akdeniz'in dalgaları ve Afrika'nın çölleri arasında şehit düşen kardeşlerini, İlyas ve İshak Reisleri hatırladı. Cezayir'de bulunan hayattaki tek kardeşi Hızır Reis'i imana benzer bir ümitle hayalinden geçirdi. Anadolu'nun mor sünbüllü dağlarını düşündü gözlerini yumdu. Mübarek başı gövdesinden ayrılıp İspanya'ya götürüldü. Vücudu, Cezayir'in Fas'a çok yakın bir bölgesinde, Afrika'nın kızgın toprakları üzerinde kaldı. 10 Ekim 1518 günü geçen bu fedakârlık, boşa gitmedi. Kuzey Afrika'daki birkaç yüzyıllık Türk hakimiyetinin gerçek temeli oldu.

Kaynak: Yılmaz Öztuna, Türk Tarihinden Yapraklar, MEB, İstanbul, 1989. S.165-168